

KONINKRIJK BELGIË

ADVIES 43.948/3
VAN 15 JANUARI 2008

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, derde kamer, op 18 december 2007 door de Vlaamse minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel verzocht hem, binnen een termijn van dertig dagen, verlengd tot 24 januari 2008, van advies te dienen over een voorontwerp van decreet "houdende de ontwikkeling, de organisatie en de subsidiëring van het Vlaams cultureel-erfgoedbeleid", heeft het volgende advies gegeven:

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, heeft de afdeling wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond ⁽¹⁾, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

Daarnaast bevat dit advies ook een aantal opmerkingen over andere punten. Daaruit mag echter niet worden afgeleid dat de afdeling wetgeving binnen de haar toegemeten termijn een exhaustief onderzoek van het ontwerp heeft kunnen verrichten.

*
* *

STREKKING VAN HET VOORONTWERP

2. Het om advies voorgelegde voorontwerp van decreet strekt ertoe een nieuwe decretale regeling in te voeren inzake het cultureel-erfgoedbeleid van de Vlaamse Gemeenschap.

Onder "cultureel erfgoed" wordt verstaan, "[het] roerend en immaterieel erfgoed dat als betekenisdrager uit het verleden gemeenschappelijke betekenissen verkrijgt binnen een cultureel referentiekader" (artikel 2, 1/).

Titel I van het ontwerp bevat algemene bepalingen. Titel II betreft de organisatie en de subsidiëring van het Vlaams cultureel-erfgoedbeleid. Die titel regelt de subsidiëring van een steunpunt voor cultureel erfgoed (hoofdstuk I), de toekenning van een kwaliteitslabel aan collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties, de indeling van musea en culturele archiefinstellingen bij het Vlaamse niveau en de aanwijzing van collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties als instellingen van de Vlaamse Gemeenschap (hoofdstuk II), het subsidiëren van landelijke cultureel-erfgoedorganisaties (hoofdstuk III), het subsidiëren van de Vlaamse Gemeenschapscommissie en de provincie- en gemeentebesturen met het oog op het realiseren van een complementair cultureel-erfgoedbeleid (hoofdstuk IV) en ten slotte het subsidiëren van "projecten cultureel erfgoed" (hoofdstuk V).

⁽¹⁾ Aangezien het gaat om een voorontwerp van decreet, wordt onder "rechtsgrond" de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

In titel III wordt de organisatie geregeld van de advisering door middel van visitatiecommissies, een adviescommissie cultureel erfgoed en beoordelingscommissies. Titel IV bevat algemene bepalingen over de subsidiëring. In titel V worden de aanvullende subsidies voor tewerkstelling geregeld. Titel VI bevat een wijzigingsbepaling, opheffingsbepalingen, overgangsbepalingen en slotbepalingen.

Het decreet dat thans in ontwerpvorm voorligt, komt in de plaats van het decreet van 27 oktober 1998 houdende de erkenning en subsidiëring van organisaties voor volkscultuur en de oprichting van het Vlaams Centrum voor Volkscultuur, het decreet van 19 juli 2002 houdende de privaatrechtelijke culturele archiefwerking en het decreet van 7 mei 2004 houdende de organisatie en subsidiëring van een cultureel-erfgoedbeleid, die worden opgeheven (artikel 100). Bovendien wordt het decreet van 7 mei 2004 houdende aanvullende subsidies voor tewerkstelling in de culturele sector gedeeltelijk opgeheven (artikel 101).

ALGEMENE OPMERKINGEN

3. Het ontwerp voorziet in tal van delegaties aan de Vlaamse Regering om de in het ontwerp bedoelde subsidies nader te regelen.

Die delegaties moeten worden getoetst aan de wet van 16 juli 1973 waarbij de bescherming van de ideologische en filosofische strekkingen gewaarborgd wordt (hierna: Cultuurpactwet). Het voorwerp van de ontworpen regeling valt immers onder de toepassing van die wet ⁽²⁾, zodat het ontworpen decreet verenigbaar moet zijn met de voorschriften van de Cultuurpactwet, in het bijzonder met die van de artikelen 10 en 11 ervan.

Artikel 10 van de Cultuurpactwet bepaalt dat de regels inzake de erkenning en de subsidiëring van geregelde culturele activiteiten slechts vastgesteld mogen worden "krachtens ... een decreet ...". Het ontworpen decreet biedt de aldus vereiste rechtsgrond.

⁽²⁾ Zie artikel 2 van de wet van 16 juli 1973 waarin wordt verwezen naar artikel 2 van de wet van 21 juli 1971 betreffende de bevoegdheid en de werking van de Cultuurraden voor de Nederlandse cultuurgemeenschap en voor de Franse cultuurgemeenschap. De opsomming van aangelegenheden in dat laatste artikel is vervangen bij artikel 4, 1/ tot 10/, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, met uitzondering van artikel 4, 6/bis, van die wet.

De delegaties die daarbij aan de Vlaamse Regering worden verleend, mogen, zoals voortvloeit uit de beginselen die de verhouding tussen de decreetgever en de Regering regelen, niet de essentiële beleidskeuzen inzake de subsidieregeling betreffen. De Cultuurpactwet stelt in dit opzicht geen strengere eisen.

Artikel 11 van de Cultuurpactwet bepaalt dat de voorwaarden en de procedure van erkenning van instellingen die activiteiten uitoefenen die zijn gericht op de hele Vlaamse Gemeenschap, "bij decreet" worden vastgesteld. Hetzelfde artikel bepaalt bovendien dat het decreet voor de bedoelde instellingen in een bepaalde financiële tegemoetkoming voorziet, welke uit een aantal nader bepaalde elementen bestaat; hieruit kan worden afgeleid dat ook de subsidiëring bij decreet moet gebeuren. Met betrekking tot de erkenning en de subsidiëring van de bedoelde instellingen is de mogelijkheid voor de decreetgever om aan de Vlaamse Regering bevoegdheden te delegeren eerder beperkt. Hoogstens kan de decreetgever de Regering machtigen om de door hemzelf vastgestelde beginselen nader uit te werken. Dit veronderstelt dat de decreetgever zelf de criteria vaststelt die voor de uitwerking van die beginselen richtinggevend zijn.

3.1. Een groot deel van het ontwerp betreft de "erkenning" (onder de vorm van de toekenning van een kwaliteitslabel of de aanwijzing als instelling van de Vlaamse Gemeenschap) en de subsidiëring van organisaties, instellingen, samenwerkingsverbanden, uitgevers of projecten die gericht zijn op de hele Vlaamse Gemeenschap of waarbij het niet uit te sluiten valt dat dit het geval kan zijn.

De betrokken artikelen dienen te worden getoetst aan artikel 11 van de Cultuurpactwet.

3.1.1. Wat betreft de toekenning van een kwaliteitslabel aan collectiebeherende cultuur-erfgoedorganisaties (een door de Vlaamse overheid erkend museum, een door de Vlaamse overheid erkende culturele archiefinstelling en een door de Vlaamse overheid erkende erfgoedbibliotheek) en de indeling bij het Vlaamse niveau wordt bij de artikelen 11, tweede lid, en 12, § 2, derde lid, van het ontwerp een delegatie aan de Vlaamse Regering verleend om "nadere specificaties" van de voorwaarden en de criteria te bepalen. Deze nadere voorwaarden en criteria kunnen enkel een meer gedetailleerde uitwerking zijn van de voorwaarden en criteria die in het ontwerp zelf zijn vastgesteld. Indien men meer voor ogen heeft, dient het ontwerp te worden vervolledigd.

.../...

3.1.2. Eveneens zal op grond van de delegatie aan de Vlaamse Regering in artikel 18, eerste lid, om nadere regels te bepalen inzake de aanvraag, de procedure en de toekenning van het kwaliteitslabel en inzake de aanvraag en de procedure voor advisering door de visitatiecommissie betreffende de indeling bij het lokale, het regionale en het Vlaamse niveau, enkel een meer gedetailleerde uitwerking kunnen gebeuren van hetgeen reeds in het ontwerp is bepaald.

3.1.3. Wat de voorwaarden voor aanwijzing als instelling van de Vlaamse Gemeenschap betreft (artikelen 19 en 20), wordt in het ontwerp enkel bepaald dat moet zijn voldaan aan de voorwaarden bedoeld in artikel 11 (die gelden voor alle organisaties die een kwaliteitslabel willen bekomen) en worden aanvullend, voor de instellingen die de Vlaamse Regering niet zelf beheert, enkele voorwaarden gesteld, terwijl voor het overige wordt verwezen naar de beheersovereenkomst. De eigenlijke criteria om uit de organisaties die in aanmerking komen, de instellingen van de Vlaamse Gemeenschap te selecteren, zijn niet bepaald, wat door de gemachtigde wordt bevestigd.

Aangezien de aanwijzing als instelling van de Vlaamse Gemeenschap te beschouwen is als een erkenning in de zin van artikel 11 van de Cultuurpactwet, die aanleiding geeft tot een bijzondere (nominatief in de algemene uitgavenbegroting ingeschreven) subsidie, is zulks strijdig met dat artikel. De selectiecriteria, de erkennings- of subsidievoorwaarden en de te volgen procedure dienen in het ontwerp te worden bepaald.

3.1.4. Het ontwerp verleent een delegatie aan de Vlaamse Regering om met betrekking tot de verschillende soorten van subsidies nadere specificaties van de subsidievoorwaarden of criteria voor de beoordeling van de subsidieaanvraag te bepalen (artikelen 26, vierde lid, 28, § 1, tweede lid, 40, § 1, tweede lid, 46, § 1, tweede lid, 52, § 1, tweede lid, 58, § 1, tweede lid, 75 en 78) en om de nadere regels met betrekking tot de aanvraag, de procedure, het toezicht, de evaluatie en in sommige gevallen met betrekking tot de toekenning van subsidies of het sluiten van de beheersovereenkomst te bepalen (artikelen 8, 30, 36, 42, 48, 54, 60, 65, 75, 78 en 98, § 2).

Ook hier dient te worden opgemerkt dat de aan de Vlaamse Regering verleende delegatie enkel betrekking kan hebben op een meer gedetailleerde uitwerking van de voorwaarden en criteria die in het ontwerp zelf zijn vastgesteld. Indien men meer voor ogen heeft, dient het ontwerp ook op dit vlak te worden vervolledigd.

3.1.5. In verschillende artikelen van het ontwerp wordt gewag gemaakt van een beheersovereenkomst die wordt gesloten met de betrokken organisaties (artikelen 7, § 2, 20, § 1, 29, § 2, 35, § 2, 41, § 2, 47, § 2, en 53, § 2). In die overeenkomsten kunnen geen nieuwe subsidievoorwaarden worden bepaald, noch regels betreffende het verlies van subsidies ⁽³⁾.

3.1.6. In de artikelen 74, § 4, 77, § 2, en 98, § 1, eerste lid, 2/, wordt bepaald dat de Vlaamse Regering beleidsprioriteiten kan stellen (en in artikel 74, § 4, prioritaire landen waarmee zal worden samengewerkt, kan afbakenen) op basis van de "Beleidsnota Cultuur".

Gevraagd naar de beoogde rechtsgevolgen van het stellen van die beleidsprioriteiten, verklaarde de gemachtigde:

"De beleidsprioriteiten die door de Vlaamse Regering kunnen worden afgekondigd zijn geen bijkomende voorwaarden of criterium. Een project dat aan een beleidsprioriteit beantwoordt of hierop inspeelt krijgt, wanneer (...) keuzes moeten worden gemaakt binnen de beschikbare middelen voorrang op de andere projecten.

Het afbakenen van prioritaire landen heeft hetzelfde doel."

In de memorie van toelichting wordt ten aanzien van de internationale projecten gewag gemaakt van een voorkeursbehandeling bij het toekennen van subsidies voor zendingen, internationale culturele programma's in eigen land, enzovoort.

Indien het inderdaad de bedoeling is dat de projecten die passen binnen de bedoelde beleidsprioriteiten voorrang krijgen bij het toekennen van de subsidies, dient zulks met zoveel woorden in het ontwerp te worden geschreven en dienen de criteria op grond waarvan de beleidsprioriteiten dienen te worden bepaald, te worden omschreven.

⁽³⁾ In de artikelen 7, § 2, en 20, § 1, tweede lid, wordt gewag gemaakt van "sancties".

3.2. Met betrekking tot het toezicht en de evaluatie worden in het ontwerp, afgezien van wat in artikel 17 is bepaald ten aanzien van de evaluatie van collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties, geen regels bepaald, zodat de delegatie aan de Vlaamse Regering om terzake de "nadere regels" te bepalen (artikelen 8, 18, tweede lid, 30, 36, 42, 48, 54, 60, 65, 72, 78 en 98, § 2) erop neerkomt dat het volledig aan de Vlaamse Regering wordt overgelaten om die aspecten te regelen. Zulks is niet in overeenstemming met de beginselen inzake de verhouding tussen de decreetgever en de Regering en met artikel 10 van de Cultuurpactwet, op grond waarvan is vereist dat de essentiële beleidskeuzen door de decreetgever worden genomen. Om dezelfde reden dient in artikel 64 van het ontwerp het voorwerp van de erin bedoelde beheersovereenkomst te worden bepaald.

4. In een aantal artikelen van het ontwerp wordt het minimumbedrag van de onderscheiden subsidies bepaald door de vermelding van een minimumbedrag of een minimumpercentage van de vorige werkingssubsidie (artikelen 25, § 2, tweede lid, 31, § 2, tweede lid, 35, § 1, tweede lid, 37, § 2, tweede lid, 43, § 2, tweede lid, 49, § 2, tweede lid, 55, § 3, tweede lid, 61, § 3, 66, § 3, en 107). In de artikelen 73, derde lid, en 76, derde lid, wordt bepaald dat de kredieten die jaarlijks door het Vlaams Parlement worden goedgekeurd, het maximale bedrag aan subsidies bepalen dat jaarlijks aan de begunstigden kan worden toegekend.

Die bepalingen kunnen, in de eerste plaats, slechts worden beschouwd als bepalingen waarin niet meer dan een politiek engagement wordt verkondigd, en ontberen derhalve normatieve draagwijdte. Krachtens artikel 50, § 1, eerste lid, van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de gemeenschappen en de gewesten keurt immers elk parlement jaarlijks de begroting goed. Die bepaling is, wat de gemeenschappen en de gewesten betreft, een transpositie van artikel 174, eerste lid, van de Grondwet, op grond waarvan de begrotingen jaarlijks worden goedgekeurd en voor slechts één jaar gelden. Gelet hierop kan de decreetgever in de toekomst niet gebonden zijn door de genoemde ontworpen bepalingen, en worden erdoor zijn prerogatieven op het vlak van de goedkeuring van de begroting en de regeringscontrole niet aangetast.

Evenmin kan, gelet op de genoemde bepalingen en op het in artikel 11 van de Cultuurpactwet vervatte legaliteitsbeginsel, in een beheersovereenkomst het minimale

.../...

bedrag van de werkingssubsidie worden vastgesteld, zoals thans in artikel 20, § 1, tweede lid, is bepaald.

5. In verschillende bepalingen van het ontwerp wordt gewag gemaakt van "internationale en desgevallend door de Vlaamse overheid opgelegde standaarden (inzake digitalisering)" (artikelen 6, § 2, derde lid, 11, eerste lid, 5/, 26, eerste lid, 10/, 39, § 2, derde lid, en 50, tweede lid), terwijl in artikel 46, § 1, eerste lid, 3/, gewag wordt gemaakt van "internationale en desgevallend door de Vlaamse overheid opgelegde standaarden (inzake registratie van private archieven)".

Vooreerst dient te worden gespecificeerd welke "internationale standaarden" worden bedoeld.

Voorts dient in die bepalingen "Vlaamse Regering" te worden geschreven in plaats van "Vlaamse overheid", nu het volgens de gemachtigde in de bedoeling ligt een delegatie aan de Vlaamse Regering te verlenen.

6. In artikel 9 van het ontwerp wordt gewag gemaakt van een protocol dat wordt gesloten tussen de Vlaamse Regering en de representatieve organisaties die de belangen behartigen van de Vlaamse provincies, steden en gemeenten (zijnde, volgens de gemachtigde, de Vereniging van Vlaamse Provincies en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten). Verder in het ontwerp wordt bepaald dat sommige machtigingen aan de Vlaamse Regering om nadere regels te bepalen worden uitgeoefend "op basis van het protocol vermeld in artikel 9" (zie de artikelen 11, tweede lid, 12, § 2, derde lid, 18, eerste lid, 24 en 79). In artikel 10 wordt een delegatie gegeven aan de Vlaamse Regering om sommige van die machtigingen uit te oefenen als er geen protocol van akkoord is gesloten voor een bepaalde datum.

De gemachtigde verschaftte volgende toelichting:

"Het protocol tussen de Vlaamse Gemeenschap, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en de Vereniging van Vlaamse Provincies (VVP) moet een kader creëren voor een complementair cultureel-erfgoedbeleid. De ondersteuning van collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties is een hoofdditem hierbinnen.

Met de VVSG en de VVP is in het traject ter voorbereiding van het Cultureel-erfgoeddecreet afgesproken dat de Vlaamse Gemeenschap focust op de ondersteuning van organisaties met een werking voor Vlaanderen en een internationale uitstraling. De provincies focussen op organisaties met een regionale werking, de lokale besturen dragen verantwoordelijkheid voor organisaties met een lokale werking.

Het protocol reikt een kader aan waarbinnen de werking kan beoordeeld worden en reikt toetsingscriteria en voorwaarden aan om te bepalen of een organisatie tot het lokale, regionale of Vlaamse niveau behoort.

Doordat het protocol slechts een kader aanreikt is het niet bindend, noch voor de Vlaamse Gemeenschap, noch voor de 5 provincies en ook niet voor de 308 gemeenten. Het ligt natuurlijk wel in de lijn van de verwachtingen dat wanneer een protocol van akkoord wordt bereikt dit zijn consequenties zal hebben op de nadere specificaties die de Vlaamse Regering vastlegt bij de voorwaarden opgesomd in artikel 11 (op basis van artikel 11, 2de lid) en bij de criteria in artikel 12 (op basis van artikel 12, § 2, 3de lid).

Elk overheidsniveau en elke overheid daarbinnen is autonoom in het nemen van beslissingen. De Vlaamse overheid bepaalt in hetzelfde decreet hoe ze de musea en de culturele archiefinstellingen zal indelen bij het Vlaamse niveau en wat deze organisaties hiervoor ontvangen: namelijk een werkingssubsidie.

Artikel 10 is nodig om de nadere specificaties te kunnen vastleggen indien er geen overeenstemming bereikt wordt met de VVSG en de VVP. Ook zonder het protocol kan de Vlaamse Regering dan nadere regels vastleggen bij artikel 11, 1ste lid en bij artikel 12, § 2, 1ste lid.

Artikel 11, 2de lid stelt dat wanneer er wel een protocol wordt gesloten de nadere regels bij het eerste lid op basis van dat (niet bindend) protocol worden vastgelegd. Als er geen protocol [is,] kan de Vlaamse Regering deze nadere regels vastleggen op basis van artikel 10.

De rechtsgrond voor het bepalen van de nadere regels is:

- indien er een protocol wordt gesloten: artikel 11, 2de lid
- indien er geen protocol wordt gesloten: artikel 10

Hetzelfde geldt voor artikel 12, § 2, 3de lid."

6.1. Noch de tekst van het ontwerp, noch de toelichting erbij van de gemachtigde verschaft volledige duidelijkheid omtrent de juridische draagwijdte van het erin bedoelde protocol.

.../...

Zo wordt in de tekst van het ontwerp op verschillende plaatsen veeleer de indruk gewekt dat het genoemde protocol voor de Vlaamse Regering een zekere bindende waarde heeft, nu bepaald wordt dat de Vlaamse Regering een aantal regels vaststelt "op basis van het protocol". Wat de juridische binding van het protocol voor de provincies en de gemeenten betreft, wordt niets uitdrukkelijk bepaald. Zo het protocol in hoofde van deze beleidsniveaus geen enkele juridische binding inhoudt, rijst de vraag wat daarvan, met betrekking tot de provincies of de gemeenten die het protocol niet als basis voor hun eigen regelgeving hanteren, het gevolg is voor de Vlaamse Regering bij het uitwerken van regelgeving "op basis van het protocol".

Uit de toelichting van de gemachtigde lijkt dan weer eerder voort te vloeien dat het protocol voor geen enkele van de erbij betrokken partijen juridische binding inhoudt. Nochtans verklaarde hij ook, met betrekking tot de indeling van musea, culturele archiefinstellingen en erfgoedbibliotheken bij het lokale, het regionale of het Vlaamse niveau, dat die indeling door een gemeente of een provincie dient te gebeuren "binnen het afsprakenkader", waarmee wellicht toch wordt verwezen naar het genoemde protocol.

Hoe dan ook dient het ontwerp in dit verband te worden herschreven en aangevuld in het licht van de bedoeling van de stellers ervan. Daarbij dient erop te worden gewezen dat artikel 11 van de Cultuurpactwet zich ertegen verzet dat bindende kracht zou worden gegeven aan nadere subsidievoorwaarden die bij het protocol zouden worden opgelegd zonder dat ze reeds in het ontworpen decreet worden bepaald.

6.2. Wanneer artikel 10 van het ontworpen decreet als rechtsgrond moet dienen voor het nemen van uitvoeringsmaatregelen in het geval er geen protocol is gesloten, wat, in acht genomen de toelichting van de gemachtigde, de bedoeling blijkt te zijn, is dat artikel onvolledig nu erin enkel gewag wordt gemaakt van de vaststelling van "de procedures, de nadere specificaties van de voorwaarden vermeld in artikel 11, § 1, en de nadere specificaties van de criteria, vermeld in artikel 12, § 2, en de voorwaarden verbonden aan die criteria" en het artikel enkel betrekking heeft op de indeling bij het Vlaamse niveau.

Gelet op de bedoeling van de stellers van het ontwerp wordt artikel 10 ervan best in die zin aangepast dat erin wordt bepaald dat indien vóór de erin vermelde datum geen protocol van akkoord is gesloten, de Vlaamse Regering de machtigingen bedoeld in de artikelen 11, tweede lid, 12, § 2, derde lid, 18, eerste lid, 24 en 79 van het ontwerp kan

.../...

uitoefenen zonder te steunen op zulk een protocol. Indien deze suggestie niet zou worden gevolgd, dient artikel 10 van het ontwerp te worden aangevuld met een vermelding van alle bepalingen van het ontwerp waarin machtigingen aan de Vlaamse Regering worden gekoppeld aan het genoemde protocol.

6.3. Tot slot dient met betrekking tot het genoemde protocol te worden opgemerkt dat de omschrijving, in artikel 9, eerste lid, van het ontwerp, van de aangelegenheden die ervan het voorwerp uitmaken, niet geheel spoort met hetgeen wordt geregeld in sommige verder in het ontwerp opgenomen artikelen waarin van het protocol gewag wordt gemaakt, behoudens wanneer men de woorden "de procedures" zeer ruim zou moeten opvatten. Hoe dan ook is een herschrijving van artikel 9, eerste lid, van het ontwerp op dit vlak wenselijk.

7. Wat betreft de indeling van musea en culturele archiefinstellingen bij het lokale, het regionale of het Vlaamse niveau (artikelen 12, 13, § 2, en 21 tot 24 van het ontwerp), is het volgens de gemachtigde niet de bedoeling dat de indeling bij het lokale of het regionale niveau gebeurt door de Vlaamse Regering. Hij verklaarde dienaangaande:

"Zoals hierboven aangehaald wil dit decreet stimuleren tot een complementair cultureel-erfgoedbeleid tussen de Vlaamse Gemeenschap, de provincies en de gemeenten. De Vlaamse overheid wil dit complementair beleid echter niet opleggen door middel van regels maar door middel van een gemeenschappelijk afsprakenkader stimuleren. Er wordt in het decreet uitgegaan van de autonomie van elk bestuur om een eigen cultureel-erfgoedbeleid uit te bouwen.

Een gemeente of een provincie kan een museum of een culturele archiefinstelling indelen bij respectievelijk het lokale of regionale niveau. Als ze dat doet kan ze dat binnen het afsprakenkader."

Sommige bepalingen van het ontwerp komen er niettemin op neer dat bepaalde regels worden opgelegd voor de indeling bij het lokale of het regionale niveau. Zo moet een museum of een culturele archiefinstelling, om ingedeeld te kunnen worden bij het lokale, het regionale of het Vlaamse niveau, een kwaliteitslabel als bedoeld in het ontworpen decreet toegekend hebben gekregen of gerechtigd zijn om dit label te dragen (artikel 12, § 1). Daarbij worden de inhoud en de werking ervan getoetst aan een aantal criteria (artikel 12, § 2).

Indien het in de bedoeling ligt dat de indeling bij het lokale of het regionale niveau volledig autonoom door de gemeenten en de provincies gebeurt, dienen de genoemde bepalingen te worden aangepast. Indien het daarentegen de bedoeling is bepaalde normen op te leggen aan de gemeenten en de provincies, dient dit duidelijker tot uiting te worden gebracht.

8. In het ontwerp wordt op een aantal plaatsen het begrip "lokale besturen" gebruikt (artikelen 3, § 1, tweede lid, 4, § 1, 61, § 1, 63, § 1, en 67, § 3).

Omwille van de rechtszekerheid verdient het aanbeveling dit begrip te definiëren indien het telkens het in het ontwerp voorkomt, dezelfde betekenis heeft of, zo niet, in elke betrokken bepaling de besturen op te sommen welke erin worden bedoeld.

9. De ontworpen regeling bevat tal van interne verwijzingen. Binnen de haar toegemeten termijn om advies te geven heeft de Raad van State, afdeling wetgeving, de juistheid van al die verwijzingen niet op exhaustieve wijze kunnen onderzoeken. In het hierna volgende artikelsgewijs onderzoek worden bij sommige artikelen van het ontwerp dienaangaande opmerkingen gemaakt. Hieruit mag echter niet worden afgeleid dat de overige interne verwijzingen in het ontwerp correct zijn. Het staat aan de stellers van het ontwerp om de ontworpen regeling in zijn geheel op dat vlak aan een bijkomend onderzoek te onderwerpen. Tegelijk dient het ontwerp nog te worden onderzocht op het vlak van een correct taalgebruik. De afdeling wetgeving dient immers vast te stellen dat het ontwerp tal van taalfouten bevat.

BIJZONDERE OPMERKINGEN

Artikel 2

10. In de definitie van "cultureel-erfgoedorganisatie" (artikel 2, 4/) dient te worden geschreven "een organisatie met publiek- of privaatrechtelijke rechtspersoonlijkheid".

11. In de definitie van "personen met een etnisch-cultureel diverse achtergrond" (artikel 2, 7/) wordt voor de "etnisch-cultureel diverse achtergrond" gerefereerd aan "een sociaal-culturele herkomst die verbonden is aan een niet Benelux-land". Het is echter niet duidelijk wat de relevantie hiervan is.

Artikel 3.

12. In artikel 3, § 2, wordt bepaald dat tussen de beleidsdomeinen bevoegd voor respectievelijk het beleid inzake het cultureel erfgoed en het beleid inzake het onroerend erfgoed in het eerste jaar van de legislatuur (lees: zittingsperiode) van het Vlaams Parlement een protocol wordt gesloten.

Overeenkomstig artikel 87, § 1, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen komt het uitsluitend aan de Vlaamse Regering toe om de organisatie en de werking van haar diensten te regelen. Die bepaling staat eraan in de weg dat de decreetgever zich inlaat met de werking van diensten van de Regering. Het komt de decreetgever derhalve niet toe om aan twee beleidsdomeinen van de diensten van de Vlaamse Regering de verplichting op te leggen om een protocol te sluiten.

Artikel 5

13. In artikel 5, 4/, moet aan het einde het woord "opnemen" worden geschrapt.

Artikel 14

14. In artikel 14, eerste lid, moet de verwijzing naar artikel 80 worden vervangen door een verwijzing naar artikel 79.

Artikel 20

15. In artikel 20, § 3, stemmen de voorwaarden onder 1/ en 2/ overeen met de voorwaarden bepaald in artikel 11, eerste lid, 9/ en 10/, van het ontwerp, die

.../...

overeenkomstig artikel 19, § 2, van het ontwerp van toepassing zijn op de aanwijzing als instelling van de Vlaamse Gemeenschap, waardoor die voorwaarden tweemaal worden opgelegd. De voorwaarden *sub* 1/ en 2/ kunnen dan ook worden geschrapt in artikel 20, § 3. De voorwaarden opgenomen onder 4/ (lees: 3/)⁽⁴⁾ en 4/ van de laatstgenoemde bepaling dienen dan uiteraard te worden vernummerd.

Artikel 22

16. In artikel 22 dient te worden gerefereerd aan artikel 81 in plaats van aan artikel 82.

Deze opmerking geldt eveneens voor de artikelen 28, § 1, 34, eerste lid, 40, § 1, eerste lid, 46, § 1, eerste lid, 52, § 1, eerste lid, 58, § 1, eerste lid, 63, § 1, eerste lid, 69, § 1, eerste lid, 73, eerste lid, 76, eerste lid, en 98, § 1, derde lid.

Artikel 24

17. Volgens de gemachtigde dienen in artikel 24 onder de "nadere regels en procedurevoorschriften" de "nadere regels inzake de procedure" te worden verstaan. De redactie van dat artikel dient in dat opzicht te worden aangepast.

Artikel 26

18. In artikel 26, tweede lid, 1/, dient te worden verwezen naar "artikel 2, 5/" in plaats van naar "artikel 1, 5/".

⁽⁴⁾ Aan het einde van die bepaling dient het woord "opnemen" te worden geschrapt.
.../...

Artikel 29

19. Artikel 29, § 1, tweede lid, bepaalt dat de Vlaamse Regering voor een expertise slechts één landelijke cultureel-erfgoedorganisatie, als vermeld in de artikelen 25, § 1, en 31, § 1, kan subsidiëren.

Er moet echter worden vastgesteld dat in artikel 31, § 1, van het ontwerp als zodanig geen gewag wordt gemaakt van landelijke cultureel-erfgoedorganisaties, maar wel van collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties, te weten musea en culturele archiefinstellingen ingedeeld bij het Vlaamse niveau. Er dient bijgevolg te worden nagegaan of de redactie van artikel 29, § 1, tweede lid, niet beter dient te worden afgestemd op het bepaalde in artikel 31, § 1, waarnaar wordt verwezen. De gemachtigde heeft verklaard dat de verwijzing in elk geval dient te worden beperkt tot artikel 31, § 1, 1/ en 2/.

Artikel 31

20. Volgens de memorie van toelichting vormen de Nederlandstalige culturele archiefinstellingen bedoeld in artikel 31, § 1, 3/, een bijzondere categorie: het gaat niet om alle Nederlandstalige culturele archiefinstellingen in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, maar over een specifieke soort culturele archiefinstellingen, namelijk die archivalisch cultureel erfgoed beheren dat voor Vlaanderen belangrijk is omdat het de Vlaamse aanwezigheid in Brussel documenteert. Andere culturele archiefinstellingen in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad kunnen enkel een subsidie ontvangen wanneer zij op basis van artikel 21 ingedeeld worden bij het Vlaamse niveau. De gemachtigde heeft verklaard dat laatstgenoemde instellingen begrepen zijn in artikel 31, § 1, 2/.

Het onderscheid dat volgens de memorie van toelichting wordt gemaakt tussen de Nederlandstalige culturele archiefinstellingen in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad wordt niet tot uitdrukking gebracht in artikel 31. Dit dient te worden verholpen.

Artikel 33

21. In artikel 33, § 2, eerste lid, dient te worden geschreven "dat is goedgekeurd door de publiek- of privaatrechtelijke rechtspersoon".

Artikel 35

22. In artikel 35, § 1, tweede lid, dienen de woorden "ingedeeld bij het Vlaamse niveau," te worden geschrapt, aangezien die omschrijving niet voorkomt in artikel 31, § 1, 3/, waaraan wordt gerefereerd.

Artikel 40

23. In artikel 40, § 1, eerste lid, 3/, schrijve men "de culturele en maatschappelijke verantwoordelijkheden".

Artikel 45

24. De gemachtigde heeft bevestigd dat in artikel 45, § 1, dient te worden geschreven "door de publiek- of privaatrechtelijke rechtspersoon", aangezien overeenkomstig artikel 44, 1/, van het ontwerp ook publiekrechtelijke rechtspersonen in aanmerking kunnen komen.

Artikel 51

25. In artikel 51, § 2, tweede lid, dient aan het einde te worden verwezen naar "artikel 50, eerste lid, 4/ en 5/".

Artikel 61

26. De gemachtigde heeft verklaard dat in artikel 61, § 1, het woord "personen" moet worden vervangen door het woord "rechtspersonen". De tekst dient in die zin te worden aangepast. In dat verband dient bovendien te worden nagegaan of elders in het ontwerp waar gewag wordt gemaakt van "personen", dat woord niet ook dient te worden vervangen door het woord "rechtspersonen".

27. In artikel 61, § 2, tweede lid, moet benevens van de provinciebesturen en van de Vlaamse Gemeenschapscommissie ook telkens melding worden gemaakt van de rechtspersonen die rechtstreeks of onrechtstreeks onder determinerende invloed staan van respectievelijk de provinciebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

Artikel 62

28. Duidelijkheidshalve dient in artikel 62 te worden gerefereerd aan de "overheden en rechtspersonen bedoeld in artikel 61, § 1".

De artikelen 63, § 3, en 64, en wellicht ook de artikelen 73, tweede lid, 3/, en 76, tweede lid, 3/, dienen op dezelfde wijze te worden aangepast. In artikel 64 dient bovendien aan artikel 61, § 1, in plaats van aan artikel 62, § 1, te worden gerefereerd.

Artikel 66

29. Artikel 66, § 2, derde lid, bepaalt dat specifieke onderdelen van een Cultureel-erfgoedforum een kwaliteitslabel als bedoeld in artikel 15 toegekend kunnen krijgen wanneer ze voldoen aan de voorwaarden vermeld in artikel 11. Betreffende deze bepaling heeft de gemachtigde volgende toelichting verstrekt:

"Een cultureel-erfgoedforum is een platform waarbinnen één gemeente, verschillende gemeenten samen of de VGC het verhaal van de stad, gemeente of de streek vertellen. Het is eveneens een platform waarbinnen een geïntegreerd en integraal cultureel-erfgoedbeleid wordt gevoerd (geïntegreerd betekent afgestemd op andere beleidsdomeinen, integraal betekent rekening houdend met de vier basisfuncties van cultureel-erfgoedzorg en -ontsluiting (verzamelen, behoud en

.../...

beheer, onderzoek en publiekswerking)). Het forum vertrekt voor het vertellen van dit verhaal vanuit het cultureel erfgoed dat op het grondgebied van de stad, gemeente, de verschillende gemeenten of binnen het tweetalige gebied Brussel Hoofdstad wordt bewaard. Een cultureel-erfgoedforum is in feite een netwerk. Binnen dat netwerk kunnen zich ook collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties (musea, culturele archiefinstellingen en erfgoedbibliotheken) bevinden die binnen hun eigen werking voldoen aan de voorwaarden van artikel 11. Ze kunnen dus een kwaliteitslabel krijgen. Dit derde lid van § 2 bevestigt dit."

Artikel 66, § 2, derde lid, zou aan duidelijkheid winnen indien zou worden bepaald dat artikel 15 van toepassing blijft op musea, culturele archiefinstellingen en erfgoedbibliotheken die deel uitmaken van een Cultureel-erfgoedforum.

Artikel 87

30. In artikel 87, § 1, eerste lid, dient te worden gerefereerd aan artikel 20, § 1, in plaats van aan artikel 120, § 1.

Artikel 90

31.1. Artikel 90, eerste lid, bepaalt dat, met het oog op het oprichten van een samenwerkingsverband als vermeld in de artikelen 37, 43 en 49, één of meer gemeenten of één of meer provincies zich kunnen verenigen, al dan niet met andere publiekrechtelijke of privaatrechtelijke rechtspersonen. Vraag is of de Vlaamse Gemeenschap bevoegd is om een regeling te treffen met betrekking tot het zich verenigen van gemeenten of provincies.

31.2. Naar luid van artikel 41 van de Grondwet worden de uitsluitend gemeentelijke of provinciale belangen door de gemeenteraden of de provincieraden geregeld volgens de beginselen bij de Grondwet vastgesteld. Die beginselen zijn nader omschreven in artikel 162 van de Grondwet; het tweede lid, 2/, van dat artikel herhaalt dat de provincieraden en de gemeenteraden bevoegd zijn "voor alles wat van provinciaal en van gemeentelijk belang is".

Artikel 162, vierde lid, bepaalt:

.../...

"Ter uitvoering van een wet, aangenomen met de in artikel 4, laatste lid, bepaalde meerderheid, regelt het decreet of de in artikel 134 bedoelde regel de voorwaarden waaronder en de wijze waarop verscheidene provincies of verscheidene gemeenten zich met elkaar kunnen verstaan of zich kunnen verenigen. (...)".

Artikel 6, § 1, VIII, 8/, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen bepaalt:

"De aangelegenheden bedoeld in artikel 107^{quater} van de Grondwet [thans artikel 39] zijn:

(...)

VIII. Wat de ondergeschikte besturen betreft:

(...)

8/ de verenigingen van provincies en gemeenten tot nut van het algemeen, met uitzondering van het door de wet georganiseerde specifiek toezicht inzake brandbestrijding;"

Uit voornoemde grondwets- en bijzondere wetsbepalingen volgt dat uitsluitend de gewestelijke wetgever bevoegd is om de voorwaarden en de wijze van samenwerking te regelen, voor zover die samenwerking betrekking heeft op de gezamenlijke behartiging van aangelegenheden van provinciaal of gemeentelijk belang.

31.3. Het ontwerp regelt een aangelegenheid die tot de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap behoort ⁽⁵⁾, namelijk de ontwikkeling, de organisatie en de subsidiëring van het cultureel-erfgoedbeleid, en bepaalt in artikel 90 dat de gemeenten en de provincies in dat kader, met het oog op het tot stand brengen van een samenwerkingsverband, als vermeld in de artikelen 37, 43 en 49, een vereniging kunnen oprichten, hetzij alleen, hetzij samen met andere gemeenten of provincies, en al dan niet met andere publiekrechtelijke of privaatrechtelijke rechtspersonen. Er kan, gelet op de verwijzing naar laatstgenoemde artikelen, ondanks de vaagheid van het onderzochte artikel, worden aangenomen dat hierbij wordt verwezen naar verenigingen die in het raam van de hiervoor genoemde aangelegenheid een algemeen belang behartigen dat gekoppeld is aan het beleid van de Vlaamse gemeenschap terzake en waarvan de activiteiten derhalve het uitsluitend provinciaal of gemeentelijk belang overstijgen.

⁽⁵⁾ Zie artikel 4, 4/, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.

Zo beschouwd, zijn het voornoemde artikel 162, vierde lid, van de Grondwet en artikel 6, § 1, VIII, 8/, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 niet van toepassing op deze verenigingen en is de Vlaamse Gemeenschap bevoegd om betreffende die verenigingen een regeling aan te nemen ⁽⁶⁾.

31.4. Gelet op de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap om in deze aangelegenheid een regeling inzake het oprichten van verenigingen van gemeenten aan te nemen, is het (gewest-)decreet van 6 juli 2001 houdende de intergemeentelijke samenwerking niet van toepassing op deze verenigingen. Door echter in artikel 90, eerste lid, te bepalen dat "in afwijking van" het decreet van 6 juli 2001 die verenigingen de rechtsvorm kunnen aannemen van een vereniging zonder winstoogmerk, wordt de indruk gewekt dat dit decreet wel degelijk van toepassing is. De stellers van het ontwerp dienen op dit punt duidelijkheid te scheppen, er daarbij van uitgaande dat dit decreet uit zichzelf niet van toepassing is op de in het ontwerp bedoelde verenigingen.

32. Het statuut van de vereniging die met toepassing van artikel 90, eerste lid, kan worden opgericht, is bijzonder onduidelijk. Enerzijds wordt op algemene wijze bepaald dat die verenigingen publiekrechtelijke rechtspersonen zijn, anderzijds wordt bepaald dat zij de rechtsvorm kunnen aannemen van een vereniging zonder winstoogmerk waarop dan, behoudens de in de statuten opgenomen afwijkende regelingen, de wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen van toepassing is.

In de mate dat het wel degelijk de bedoeling is dat op die wijze een publiekrechtelijke rechtspersoon tot stand wordt gebracht, dienen de essentiële kenmerken van die rechtsvorm in elk geval in het decreet zelf te worden bepaald, en bijgevolg niet in de statuten van die verenigingen.

⁽⁶⁾ Zie in dat verband: Grondwettelijk Hof, nr. 58/95, 12 juli 1995, B.10.1 tot B.10.4, en Grondwettelijk Hof, nr. 197/2004, 8 december 2004, B.4; zie ook advies 41.963/2 van 17 januari 2007 over een voorontwerp dat geleid heeft tot de wet van 15 mei 2007 betreffende de civiele veiligheid, *Parl. St.*, Kamer, DOC 51 2928/001, pp. 103-131.

33. Artikel 90, tweede lid, bepaalt dat de Vlaamse Regering wordt gemachtigd om, met betrekking tot de erkende musea, beheerd door de Vlaamse Gemeenschap, vermeld in artikel 19 van het ontwerp, "mee te werken aan" de oprichting van een in het eerste lid bedoeld samenwerkingsverband.

Het is niet duidelijk wat in het ontwerp precies wordt verstaan onder "meewerken aan" de oprichting van een samenwerkingsverband. De memorie van toelichting verschaft hierover geen enkele toelichting. In de mate echter dat op die wijze de Vlaamse Regering wordt gemachtigd om een instelling tot stand te brengen als bedoeld in artikel 9 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, dient erop gewezen te worden dat uit het in dat artikel opgenomen legaliteitsbeginsel volgt dat met betrekking tot die instelling de oprichting, de samenstelling, de bevoegdheid, de werking en het toezicht bij decreet moeten worden geregeld.

34. Uit hetgeen voorafgaat dient te worden geconcludeerd dat de regeling opgenomen in artikel 90 in verschillende opzichten aan een heroverweging toe is.

Artikel 92

35. Zoals door de gemachtigde wordt bevestigd, hebben de regularisaties van DAC-projecten, met ingang van 1 januari 2002 of 1 januari 2003, bedoeld in artikel 92, tweede en derde lid ⁽⁷⁾, reeds plaatsgevonden op grond van het decreet van 7 mei 2004 houdende aanvullende subsidies voor tewerkstelling in de culturele sector. Als zodanig hebben die bepalingen dan ook thans geen enkel rechtsgevolg meer zodat zij uit het ontwerp kunnen worden weggelaten.

Artikel 99

36. De gemachtigde heeft artikel 99 toegelicht als volgt:

⁽⁷⁾ De indeling in leden dient duidelijker te worden aangegeven door het laten van een witregel tussen de onderscheiden leden ervan. Een gelijkaardige opmerking geldt ook ten aanzien van de artikelen 21, 22 en 114 van het ontwerp.

"Op 15 januari 2008 dienen alle erkende musea een nieuw beleidsplan in voor de beleidsperiode 2009-2014. Dat gebeurt op basis van het Erfgoeddecreet van 2004. In 2008 zullen deze dossiers nog behandeld worden volgens de principes en procedures van het Erfgoeddecreet van 2004. Alle erkende musea worden dus nog 1 maal door de Vlaamse Regering ingedeeld bij het basisniveau, het regionale niveau of het landelijke niveau. Toch wensen we aan de musea ingedeeld bij het landelijke niveau (in het voorontwerp van het cultureel-erfgoeddecreet wordt dit het Vlaamse niveau) een variabele subsidie toe te kennen zodat deze musea volgens de principes van het voorontwerp van decreet gesubsidieerd kunnen worden.

Artikel 99 hangt samen met artikel 117, 2de en 3de lid. Het is misschien beter om artikel 99 hieraan toe te voegen. Dit zou in elk geval de leesbaarheid bevorderen."

In plaats van de ontworpen bepaling te concipiëren als een wijziging van het decreet van 7 mei 2004 houdende de organisatie en subsidiëring van een cultureel-erfgoedbeleid, waarvan de opheffing op dezelfde dag in werking treedt als de ontworpen wijziging van dat decreet (zie de artikelen 100, 3/, en 119 van het ontwerp), dient die bepaling te worden omgevormd tot een autonome overgangsbepaling, die dan kan worden ondergebracht in artikel 117 van het ontwerp.

Artikel 104

37. Wat artikel 104, tweede lid, betreft, kan worden verwezen naar de algemene opmerking 6.2. Bovendien dient dat lid te worden geconcipieerd als een afwijking van artikel 10 van het ontwerp.

Artikel 105

38. Met betrekking tot de musea en de culturele archiefinstellingen bedoeld in artikel 105, §§ 1 en 2, dient met het oog op de evaluatie van die instellingen nog te worden bepaald wanneer de periode van vijf jaar bedoeld in artikel 17 van het ontwerp ingaat. Artikel 105 dient in dat opzicht te worden aangevuld.

39. Wat artikel 105, § 3, betreft, is het niet duidelijk hoelang de musea, die op basis van het decreet van 7 mei 2004 zijn aangewezen als instelling van de Vlaamse

Gemeenschap, die aanwijzing behouden ⁽⁸⁾. Zo het de bedoeling is dat die aanwijzing slechts geldt voor een bepaalde termijn, zal het ontwerp met een regeling dienaangaande moeten worden aangevuld.

Artikel 110

40. Uit artikel 50, eerste lid, 1/, volgt dat ook een publiekrechtelijke rechtspersoon in aanmerking kan komen voor een werkingssubsidie. In artikel 110 dient bijgevolg zowel van een privaatrechtelijke als van een publiekrechtelijke rechtspersoon melding te worden gemaakt.

Artikel 111

41. In artikel 111, eerste lid, dient te worden geschreven "In afwijking van artikel 61, § 2, tweede lid, ...".

Nog in het eerste lid dient wat betreft de Vlaamse Gemeenschapscommissie ook melding te worden gemaakt van de rechtspersonen die rechtstreeks of onrechtstreeks onder determinerende invloed ervan staan.

Artikel 112

42. Met betrekking tot de overeenstemming van artikel 112 met de grondwettelijke beginselen van de gelijkheid en de niet-discriminatie, heeft de gemachtigde de hierna volgende verantwoording verschaft:

"Brussel, Antwerpen, Gent en Brugge zijn de drie grootste Vlaamse steden en hebben allen een zeer groot cultureel-erfgoedpotentieel. Daarom ook werden de eerste experimentele erfgoedconvenants in juli 2000 gesloten met Antwerpen, Gent en Brugge. Deze steden hebben bijgedragen aan het versterken van het draagvlak en de groei mogelijkheden voor het cultureel-erfgoedbeleid. Deze drie steden staan ook het verst in de ontwikkeling van een cultureel-erfgoedforum en hebben

⁽⁸⁾ Die onduidelijkheid geldt overigens ook voor de op grond van de thans ontworpen regeling aangewezen instellingen van de Vlaamse Gemeenschap.

allemaal de voorbije jaren ingezet op de uitbouw van een stadshistorisch museum en een erfgoedcel die de kernorganisaties zullen uitmaken van zo'n cultureel-erfgoedforum. Het gaat respectievelijk over het MAS in Antwerpen, het STAM in Gent en het Bruggemuseum in Brugge.

Het beperken tot deze drie en de VGC dat een bijzonder statuut heeft als culturele overheid voor Brussel als hoofdstad van Vlaanderen, is inspelen op de realiteit en op de ontwikkelingen in het cultureel-erfgoedveld."

Artikel 113

43. Vóór artikel 113, eerste lid, dient het paragraafteken te worden weggelaten.

Artikel 114

44. Volgens de gemachtigde is het geenszins de bedoeling om de toepassing van artikel 114 te beperken tot één vereniging. Aan het begin van het eerste lid dient dan ook te worden geschreven "Een vereniging die ...", en aan het begin van het tweede lid "Als een vereniging die een publicatie uitgeeft ...".

45. In het tweede lid wordt gerefereerd aan publicaties die verschenen zijn "tussen de zomer van 2006 en de zomer van 2007". Vraag is of vanuit het oogpunt van de rechtszekerheid niet dient te worden geopteerd voor een meer precieze afbakening van bedoelde periode.

Artikel 117

46. De gemachtigde heeft bevestigd dat in artikel 117, tweede lid, dient te worden verwezen naar artikel 5, §§ 1, 2, 3 en 5, in plaats van naar artikel 5 in zijn geheel. De tekst dient in die zin te worden aangepast.

De kamer was samengesteld uit

de Heren	J. SMETS,	staatsraad, voorzitter,
	B. SEUTIN, W. VAN VAERENBERGH,	staatsraden,
	H. COUSY, J. VELAERS,	assessoren van de afdeling wetgeving,
Mevrouw	A.-M. GOOSSENS,	griffier.

Het verslag werd uitgebracht door Mevr. R. THIELEMANS, eerste auditeur.

DE GRIFFIER,

DE VOORZITTER,

A.-M. GOOSSENS

J. SMETS